

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 5Co/163/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7617211755
Dátum vydania rozhodnutia: 14. 04. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Adriana Murínová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2022:7617211755.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Adriany Murínovej a členiek JUDr. Zuzany Stolárovej a JUDr. Slávky Zborovjanovej v spore žalobcu: Z.H. C., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom K. R., R. XXX/XX, právne zastúpený advokátom Prof. JUDr. Jánom Klučkom, CSc., so sídlom v Košiciach, Ku Potoku 4, proti žalovanej: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o zaplatenie 4.120,85 eur, o odvolaní žalovanej proti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves zo dňa 29.júna 2021 č.k. 7C/77/2020-130, takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo výroku I. a III.

Žalobcovi priznáva voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Spišská Nová Ves (ďalej aj „súd prvej inštancie? alebo „súd?) napadnutým rozsudkom zaviazal žalovanú k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 2.000 eur v lehote do troch dní od právoplatnosti rozsudku (I.), v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II.) a vyslovil, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (III.). Rozhodol tak o žalobe, ktorou sa žalobca domáhal voči žalovanej zaplatenia peňažnej náhrady vo výške 35% zo sumy, ktorou je príslušná časť žalobcovho služobného platu za každú začatú hodinu nad zákonom povolený limit pracovnej doby, stanovenej v článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, ktorá ku dňu podania žaloby predstavuje sumu 4.120,85 eur ako náhradu škody, ktorá žalobcovi vznikla nesprávnym úradným postupom žalovanej pri implementácii pravidla únijného práva do slovenského právneho poriadku.

2. Vec právne posúdil podľa článku 1 ods. 2, ods. 3, článku 2, článku 6, článku 16 písm. b) Smernice 2003/88/ES, § 85 ods. 1, ods. 2, § 86 ods. 1 a ods. 2, § 91 ods. 1 až 3, § 92 ods. 1, § 97 ods. 1 písm. h), § 103 ods. 5, § 122 ods. 1, ods. 2 písm. a) zákona č. 315/2001 Z.z., § 11, § 13 ods. 1 až ods. 3 OZ s konštatovaním, že súd sa v prvom rade musel vysporiadať s námietkami žalovanej ohľadne nedostatku právomoci súdu, miestnej nepríslušnosti súdu, nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, nesplnenia podmienky predbežného prerokovania nároku na náhradu škody.

3. K námietke nedostatku právomoci súdu uviedol, že plnenie úloh príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru SR má verejnoprávny charakter a o všetkých mzdových nárokoch žalobcu má právomoc konať jedine služobný úrad ako zamestnávateľ žalobcu, s ktorým názorom žalovanej sa súd nestotožnil. Žalobca v spore žaluje Slovenskú republiku, za ktorú koná Ministerstvo vnútra SR ako garanta riadnej transpozície Smernice EÚ do slovenského právneho poriadku. Žalobca od žalovanej požaduje náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením úniového práva, pričom neexistuje žiaden iný orgán oprávnený rozhodovať o tomto práve žalobcu na náhradu škody voči štátu pre porušenie práva Únie. Právo domáhať sa zodpovednosti štátu za porušenie práva EÚ na vnútroštátnom súde vyplýva aj z

judikatúry ESD, napr. rozsudku Súdneho dvora EÚ z 21.11.2010 vo veci sp.zn. C-429/09, kde podľa bodu 59. rozsudku práve vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby overil, či existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením článku 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES a škodou, ktorá vznikla poškodenému jednotlivcovi. Preto predmetnej námietke súd nevyhoviel.

4. K námietke miestnej nepríslušnosti Okresného súdu Spišská Nová Ves poukázal na to, že posúdenie otázky, či bolo porušené právo žalobcu tým, že žalovaná nesprávne transponovala smernicu do Zákona o hasičskom a záchranárskom zbere, týkajúcu sa doby služobnej povinnosti hasičov v rámci ich týždenného pracovného času, patrí súdu miestne príslušnému podľa § 17 CSP, t.j. súdu, v obvode ktorého nastala skutočnosť, ktorá zakladá uplatnené právo.

5. K namietanému nedostatku pasívnej vecnej legitímácie súd zdôraznil, že žalobca svoj nárok odvodzuje z porušenia úniového práva a nie z dôvodu, že smernica nebola správne použitá, a preto žalovaná je v spore pasívne legitimovaná. Jej pasívna legitímácia vyplýva aj z už uvádzaného rozsudku Súdneho dvora EÚ sp.zn. C-429/09, z ktorého vyplýva, že zodpovednostným subjektom za prípadné porušenie práva Únie, ktoré vedie k vzniku škody spôsobenej jednotlivcovi, je štát, v ktorom takéto porušenie práva Únie nastalo bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade povinnosť túto škodu nahradiť. Na daný vzťah sa nevzťahuje zákon č. 514/2003 Z.z., pretože ide o prípad uplatnenia nároku na náhradu škody, ktorá vznikla porušením práva Európskej únie jej členským štátom priamo jednotlivcovi a tiež preto, že podľa § 9 ods. 1 tohto zákona a v nadväznosti naň aj podľa judikatúry slovenských súdov, za nesprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady SR pri výkone jej pôsobnosti. Z toho dôvodu nebol namieste ani postup podľa § 15 a § 16 tohto zákona (t.j. predbežné prerokovanie žalobou uplatňovaného nároku na náhradu škody pred príslušným orgánom) a preto súd na námietku žalovanej v tomto smere neprihliadol.

6. Predmetom tohto sporu je nárok žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorý mal žalobcovi vzniknúť porušením úniového práva a to konkrétne článku 6 písm. b) Smernice č. 2003/88/ES, t.j. porušením práva na 48 hodinový pracovný čas, ktorý mu táto smernica garantuje. Žalobca, ktorý je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru SR, preukazoval v konaní, že pracuje nad limit stanovený a povolený právom Únie, pretože do fondu pracovného času sa mu nezapočítava čas pracovnej pohotovosti, čím sa zasahuje do jeho osobnostných práv. Zo žalobcom predložených listín bolo zistené, že za rok 2014 odpracoval nad povolený limit práva EÚ 583,5 hodín služobnej pohotovosti nezapočítaných do fondu pracovného času, v roku 2015 odpracoval 507,09 hodín nad limit, v roku 2016 odpracoval 645,71 hodín nad limit a za mesiace január a február 2017 odpracoval 112 hodín nad limit, čo spolu činí 1 848,3 hodín. Peňažnú náhradu škody vyčíslil na celkovú sumu 4.120,85 eur, ktorú vypočítal ako rozdiel peňažnej náhrady uvedenej v § 122 ods. 2 písm. a) zákona 315/2001 Z.z. a peňažnej náhrady uvedenej v § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z.z. (50 % - 15 % = 35 %). Doplatok vo výške 35 % žiadal za obdobie rokov 2014 - 2017. Neskôr ponechal výšku nemajetkovej ujmy na úvahe súdu.

7. Minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času ustanovuje Smernica európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 4.11.2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času. Štátnu službu a právne vzťahy, ktoré súvisia so vznikom, zmenami a so skončením štátnej služby príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a príslušníkov Horskej záchranej služby, upravuje zákon č. 315/2001 Z.z. o hasičskom a záchrannom zbere v platnom znení. Námietka žalovanej, že na daný prípad sa nevzťahuje Smernica 2003/88/ES nebola súdom zohľadnená. V súvislosti s touto námietkou súd opätovne poukazuje na judikatúru ESD a to rozsudok Súdneho dvora EÚ z 21.11.2010 vo veci Günter Fuß c/a Stadt Halle sp.zn. C - 429/09, v zmysle ktorého z rozsahu úpravy uvedenej smernice nie sú vyňatí hasiči. Podľa uvedeného rozsudku pracovná pohotovosť tvoriaca súčasť týždenného pracovného času v spojení s ďalším „riadnym“ pracovným časom nesmie prekročiť maximálny týždenný pracovný čas. Súdny dvor v rozsudku uviedol, že: „pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu "pracovný čas" v zmysle Smernice 2003/88/ES“. V dôsledku toho právo Únie bráni vnútroštátnej právnej úprave stanovujúcej priemerný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa obdobia pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby prekročiť týždennú hranicu upravenú v čl. 6 písm. b) uvedenej smernice. Vo veci sp. zn. C-437/05 J. Vorel týkajúcej sa pracovnej pohotovosti lekárov na pracovisku Súdny dvor EÚ uviedol, že „pracovná pohotovosť, ktorú pracovník vykonáva v režime fyzickej prítomnosti v zariadení zamestnávateľa sa musí považovať ako celok za "pracovný čas" v zmysle smernice 93/104/ES nezávisle od toho, akú prácu dotknutá osoba skutočne

vykonávala v priebehu pracovnej pohotovosti“(bod 27 Rozsudku ESD vo veci 437/05 z 11.1.2007). Okrem toho Súdny dvor tiež rozhodol, že článok 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES má priamy účinok, keďže priznáva jednotlivcom práva, ktoré môžu priamo uplatniť v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Súd vo veci dospel k názoru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Ustanovenie § 122 zákona č. 315/2001 Z.z. upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas (ods. 2) a § 91 ods. 1 zákona tiež uvádza, že štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. Existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu. Ustanovenie § 103 Zákona o hasičskom zbore výslovne uvádza, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (ods. 5 ustanovenia § 103 v spojení s ustanovením § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.). Podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody v danom prípade sú dané v zmysle judikatúry Európskeho súdneho dvora (rozsudok sp. zn. C - 429/09), podľa ktorého poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky a to 1. že cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom.

8. K uplatnenej výške náhrady nemajetkovej ujmy súd konštatoval, že nemajetková ujma žalobcovi nevznikla tým, že pracovná pohotovosť je ohodnotená nižšie ako výkon v rámci pracovného času, ale tým, že v dôsledku vnútroštátnej úpravy musel žalobca reálne fyzicky odpracovať viac, ako by bol povinný v tom prípade, pokiaľ by smernica bola prebratá do zákona správne. Žalobca vykonáva náročnú prácu a to nad čas povolený právom Únie. Službu vykonáva na pracovisku, kde musí byť fyzicky prítomný, aby bol nepretržite dostupný a pripravený okamžite v prípade potreby plniť svoje povinnosti. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny, ktoré sú zvyčajne založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu, v akom by chcel, nemôže so svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na ochranu zdravia a v súvislosti s tým právo na primeraný odpočinok a zotavenie. Uvedené právo je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované a to napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Práca žalobcu ako hasiča je nepochybne nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám. Vzhľadom na uvedené súd priznal žalobcovi nárok na nemajetkovú ujmu vo výške 2.000 eur. V prevyšujúcej časti súd žalobu zamietol, pretože žalobca nepreukázal, že by sa zásah negatívne odrazil napr. v jeho medziľudských vzťahoch alebo že by mal dopad na jeho zdravotný stav.

9. Výrok o trovách konania odôvodnil podľa § 251, § 255 ods. 1 a 2 a § 262 ods. 1 a 2 CSP s tým, že aj keď súd žalobu čiastočne zamietol, je nevyhnutné konštatovať plný úspech žalobcu v konaní, keďže stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu.

10. Proti predmetnému rozsudku v časti jeho I. a III. výroku podala v zákonnej lehote žalovaná odvolanie z odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. d), písm. f) a písm. h) CSP. Žalovaná v odvolaní namietala nedostatok právomoci súdu s odôvodnením, že na to, aby súd mohol konštatovať odôvodnenosť uplatneného nároku, musel žalobca v prvom rade preukázať, že zákon č. 315/2001 Z.z. prebral Smernicu 2003/88/ES (ďalej len smernica) nesprávne, t.j. žalobca by musel poukázať na také ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z., ktoré by boli v rozpore so smernicou. Súd v napadnutom rozsudku konštatoval, že obsah smernice bol do tohto zákona prebratý nesprávne. Ak sa však súd chcel dostať do pozície orgánu, ktorému je zverená právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov so smernicou EÚ, tak toto právo bez akýchkoľvek pochybností nespadá do kompetencie súdu a súd nemá zverenú právomoc na porovnanie súladu, resp. nesúladu zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou, ani v konkrétnom prípade žalobcu. Súd si takýto záver nemohol osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku. Aby mohol súd konštatovať, že došlo k porušeniu práva Únie Slovenskou republikou, musel by najskôr rozhodnúť, že zákon č. 315/2001 Z.z. nesprávne prebral smernicu do slovenského právneho poriadku. Súd prvej inštancie sa vôbec nezaoberal, či do jeho právomoci vôbec patrí posudzovanie takto

nastolenej otázky a v tomto smere rozsudok podľa jej názoru vykazuje znaky arbitrárnosti. V súvislosti so vznesenou námietkou pasívnej vecnej legitímácie žalovanej zdôraznila, že v prípade transponovania, t.j. prebratia konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu, je prebratie smernice premietnuté do podoby a textu právneho predpisu, ktoré musia byť s obsahom alebo znením smernice v súlade. Pokiaľ sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR nesprávne prebrala smernicu do zákona č. 315/2001 Z.z., žalobca musel preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mohla vzniknúť škoda. Pokiaľ žalobca v žalobe pripúšťa, že zákon č. 315/2001 Z.z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, táto skutočnosť neznamena, že by smernica bola do zákona č. 315/2001 Z.z. prebratá nesprávne. Podľa názoru žalovanej nebolo jeho povinnosťou skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice do textu zákona č. 315/2001 Z.z. a žiadne ustanovenie tohto zákona nie je možné považovať za rozporné so smernicou. Pokiaľ ide o aplikáciu, t.j. použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad, porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice vyložil jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. V tomto rozsahu je podľa názoru žalovanej nevyhnutné, aby sa prebratie a aplikácia smernice rozlišovali. Pripomenula, že žalobca namietal nesprávne prebratie smernice, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade žalobcu a Slovenská republika teda nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Žalovaná v tomto súdnom konaní - Slovenská republika, ktorá podľa žalobcu má zodpovedať za škodu, ktorá mala vzniknúť nesprávnym prebratím (neaplikáciou) smernice, však nie je zamestnávateľom žalobcu a ani orgánom, ktorá by sa na aplikácii smernice podieľala. Podľa názoru žalovanej sa miera zodpovednosti za prípadný vznik škody musí medzi dvomi samostatnými subjektmi (Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra SR) rozlišovať. Pokiaľ aj súd konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou Slovenskej republiky (žalovanej) za správnosť prebratia smernice do svojho právneho poriadku. V tomto smere žalovaná mala za to, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, čo predstavuje odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP. Odvolateľka v ďalšom namietala a mala za to, že súd nesprávne právne posúdil pôsobnosť smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu. V tomto smere odcitovala článok 1 ods. 2, ods. 3, ods. 4, článok 2 ods. 1 a 2 smernice 89/391/EHS. Odvolateľka z uvedeného vyvodila záver, že rozsah pôsobnosti smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 smernice 89/931/EHS, ako aj negatívne v článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. Inak povedané, smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Smernica 2003/88/ES sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, a preto jej ustanovenia nemohli byť porušené tak, ako to tvrdí žalobca. Podľa názoru žalovanej, štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúcich zásahovú činnosť, možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2. Oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykazuje aj špecifiká štátnej služby príslušníkov policajného zboru, ako aj profesionálnych vojakov. Preto úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno subsumovať pod pojem osobitné činnosti služieb civilnej ochrany v zmysle článku 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS. V tejto súvislosti odcitovala tiež § 12 zákona č. 42/1994 Z.z., § 3 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z. a § 8 ods. 1, § 12 ods. 1 zák. č. 129/2002 Z.z. Z uvedených právnych predpisov vyplýva, že Hasičský a záchranný zbor, resp. jeho príslušníci, vykonávajúci zásahovú činnosť, plnia okrem úloh na úseku ochrany pred požiarmi, aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranných činností a z toho dôvodu sú činnosti vykonávané príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru pri zásahovej činnosti práve tými osobitnými činnosťami služieb civilnej ochrany, na ktoré sa smernica 89/391/EHS nevzťahuje. Pokiaľ ide o rozhodnutie vo veci V-429/09, toto sa týka navyše mestského hasiča, ohľadne ktorého režim výkonu hasičských činností v takomto zariadení a štruktúre mestských hasičov, je odlišný od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike. Uzavrela preto, že žalobcovi, pokiaľ sa na jeho činnosť nevzťahujú príslušné ustanovenia smernice, nemohla vzniknúť žiadna škoda.

11. K uplatnenej náhrade škody poukázala na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdneho dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené pre úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody

za porušenie práva únie a ktoré sú definované: 1/ cieľom porušenej právnej normy Únie, ktorou je priznať jednotlivcom práva, 2/ porušenie je dostatočne závažné a 3/ medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom, existuje príčinná súvislosť. Odvolateľka mala za to, že žalobca neosvedčil, aby mu vznikol nárok na náhradu škody. Zdôraznila, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti a rovnako tak pri nariadenej služobnej povinnosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, ale len na základe pokynu zamestnávateľa. Žalobca teda nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t.j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za neaktívnu časť práce, za ktorú žalobca dostáva pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade potreby bude k dispozícii. Napriek týmto skutočnostiam súd dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom a má sa tak zarátavať do pracovného fondu, čo však samo o sebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. V zmysle rozhodnutia Súdného dvora C-46/93 by mal vnútroštátny súd preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu, alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. Žalobca do dnešného dňa nevyvinul snahu na to, aby vzniku škody predišiel. Žalobca nepreukázal, že oznámil zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. do dňa podania žaloby zamestnávateľ nemal vedomosť o tom, že výkon služobnej pohotovosti žalobca pociťuje ako výraznú ujmu. Z uvedeného dôvodu nebolo možné, aby zamestnávateľ včas zamedzil prípadný vznik takejto ujmy alebo aspoň obmedzil jej rozsah. Poškodená osoba musí totiž vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody (rozsudky Mulder a i/Rada a komisia, C-104/89 a C-37/90). Čo sa týka posúdenia, či a v akej miere došlo v prípade žalobcu k porušeniu práva na maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, bolo by potrebné zo strany žalobcu preukázať, či skutočne pracoval na takýto limit za rozhodné obdobie a tiež bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov, čím sa však súd nezaoberal. K priznanému nároku uplatneného titulom nemajetkovej ujmy odvolateľka tiež vytkla súdu, že tento nezdôvodnil, prečo nebolo pre žalobcu postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 OZ. K náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ uviedla, že podmienkou priznania tejto náhrady je vždy v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu existencia závažnej ujmy, ktorá sa posudzuje z objektívneho hľadiska, t.j., či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Odvolateľka mala za to, že zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by žalobca utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti. V konaní nebolo výpoveďou žalobcu ani iným dôkazným prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy, avšak v zmysle zásady kontradiktórnosti bolo povinnosťou žalobcu preukázať vznik, ako aj intenzitu zásahu do jeho osobnostných práv, ak takýto zásah na strane žalobcu existuje. Súd k tejto otázke celkom arbitrárne konštatoval, že došlo k zásahu do práva žalobcu na súkromný a rodinný život i do práva na ochranu jeho zdravia, avšak súd v konaní rodinné pomery alebo súkromný život žalobcu nijako neskúmal a v tomto smere zo strany žalobcu neboli predložené alebo navrhnuté žiadne relevantné dôkazné prostriedky. Pokiaľ by v dôsledku nesprávneho prebratia smernice existoval neoprávnený zásah do práv žalobcu, tento by v súčasnosti pretrvával a potom by bolo prirodzené, aby sa žalobca v prvom rade domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa, čo však žalobca v žalobe nežiada. Pokiaľ by aj súd predsa len dospel k záveru, že smernica bola uplatňovaná nesprávne, nemožno na strane žalobcu hovoriť o vzniku nemajetkovej ujmy, keď žalobca nepreukázal, že by ujma bola dostatočne závažná, čo je bez ďalšieho dôvodom na zamietnutie žaloby.

12. K výroku o náhrade trov konania zdôraznila, že v sporových konaniach sa uplatňuje zásada úspechu pri náhrade trov konania a úspech vo veci sa zisťuje porovnaním petítu a výroku rozhodnutia. U žalobcu ide o plný úspech vtedy, ak sa výrok meritorneho rozhodnutia zhoduje so žalobným petítom, t.j. ak sa žalobe vyhovel v plnom rozsahu. Pokiaľ strana nemá plný úspech vo veci, potom každá strana je sčasti úspešná a sčasti neúspešná. Žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplatenia sumy 4.120,85 eur a jeho žalobe bolo vyhovené len vo výške 2.000 eur, preto úspech žalobcu predstavuje 48,5% k neúspechu 51,5%, vzhľadom k čomu súd nemal priznať trovy konania ani jednej strane a každá strana mala znášať vlastné trovy konania. Okrem toho súd mal prihliadnuť tiež na skutočnosť, že žalobca je

právne zastúpený advokátom, kde možno predpokladať, že žalobca zámerne výšku sporu nadhodnotí. V takomto prípade nie je možné použiť zásadu určenia výšky plnenia súdom pri nemajetkovej ujme a zároveň priznať žalobcovi plný úspech vo veci. Súdna prax sa prikláňa k názoru, že strana zastúpená advokátom by mala poznať obdobnú rozhodovaciu prax v žalovanej veci a mala by si uplatniť nárok, ktorý je primeraný. Aj keď je potom žalobca v základe sporu úspešný, takýto výkon práva by ho nemal chrániť a náhradu trov konania by mal súd buď nepriznať nikomu alebo je nutné postupovať podľa zásady pomeru úspechu v spore (komentár k CSP, Števček a kolektív, Praha, C.H.Beck, 2016, strana 926). Na základe uvedených skutočností žalovaná navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil vo výroku I. tak, že súd žalobu zamietla a vo výroku III. tak, že súd nepriznáva nárok na náhradu trov konania ani jednej zo strán sporu.

13. Žalobca vo svojom vyjadrení k podanému odvolaniu k vznesenej námietke nedostatku právomoci súdu zdôraznil, že každý vnútroštátny súd musí rešpektovať prednosť únievého práva pred vnútroštátnym právom a nemôže sa zbaviť povinnosti uprednostniť únievú normu pred vnútroštátnou normou. Nesúhlasil s argumentáciou žalovanej o tom, že žalobca sa domáha pracovnoprávných nárokov a k tomu uviedol, že žalobca nežaluje Ministerstvo vnútra SR ako svojho zamestnávateľa v pracovnoprávnej záležitosti, ale Slovenskú republiku o náhradu škody spôsobenej mu porušením práva garantovaného článkom 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v rámci režimu únievej zodpovednosti členského štátu Európskej únie. K pôsobnosti Smernice 2003/88/ES zdôraznil, že významom a výkladom článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/ES sa zaoberali viaceré rozsudky ESD, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorým je tvrdenie žalovanej o tom, že sa príslušné ustanovenia smernice na prípad žalobcu nemôžu aplikovať, v nesúlade. V prípade Pfeiffer súd konštatoval, že: Čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391 nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité osobitné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice (C-397/01 bod 53). V dôsledku toho výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice 89/391 EHS bola prijatá len za účelom zabezpečenia riadneho fungovania služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku, ak nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu - napríklad katastrofa, pre ktorú je typické, že nie je možné rozvrhnúť pracovný čas pre záchranné tímy (bod 55 rozsudku). Rovnako aj uznesenie ESD prijaté vo veci C-52/04 potvrdzuje, že na činnosti zásahových síl verejnej hasičskej služby sa nevzťahuje výnimka uvedená v čl. 2 ods. 2 Smernice č. 89/131/EHS, ale tieto činnosti naopak patria do pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ sú vykonávané za obvyklých podmienok (bod 57). Pokiaľ ide o novšiu judikatúru ESD, možno spomenúť vec R. Matzaka, v ktorej súd rozhodol, že: Smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojím charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie (C-518/15, bod 27). Tieto závery sú potvrdené aj Smernicou 2003/88/ES, ktorá v čl. 17 ods. 3 bod iii/ výslovne uvádza aj protipožiarne služby a služby civilnej ochrany. Okrem toho pripomenul, že takáto úprava by nemala žiadny zmysel, pokiaľ by bola takáto činnosť ako celok vylúčená zo Smernice 89/391/EHS, nakoľko v takomto prípade by sa na ňu nevzťahovala ani Smernica 2003/88/ES. Z týchto dôvodov nesúhlasil s tvrdením žalovaného, že Smernica 2003/88/ES sa nevzťahuje na protipožiarne služby a služby civilnej ochrany vykonávané hasičským a záchranným zborom. Preto aj pre výkon týchto služieb garantuje 48 hodinovú priemernú týždennú pracovnú dobu čl. 6 ods. 2 písm. b) Smernice 2003/88/ES. K namietanému nesprávnemu prebratiu Smernice 2003/88/ES uviedol, že slovenský zákonodarca rozhodol, že smernica bude transponovaná do zákona č. 315/2001 Z.z., čo výslovne potvrdzuje jeho príloha č. 6 v bode 6. Žalobca tvrdí, že niektoré ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z. sú v rozpore so smernicou, pretože ich uplatnením sa nedosahuje a negarantuje 48 hodinová pracovná doba pre hasičov. Týždenný súčet služobného času hasičov a nariadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu čl. 6 písm. b) smernice na ujmu žalobcu. Pre úplnosť dodal, že žalobca k svojej žalobe priložil prehľady týždennej dochádzky, z ktorých vyplýva, že súčet jeho služobného času nadobudnutého v dôsledku výkonu štátnej služby a nariadených služobných pohotovostí pravidelne prekračuje 48 hodinový týždenný pracovný čas. Žalovaný toto tvrdenie žalobcu nebol schopný spochybniť, či dokonca vyvrátiť. Pokiaľ ide o otázku služobnej pohotovosti hasičov a otázku služobnej doby uviedol, že žiadne ustanovenie zákona o hasičskom zbore nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času. V tomto smere je zákon o hasičskom zbore osobitným zákonom a ako osobitný zákon sa odlišuje od § 96 Zák. práce, ktorý

zohľadňuje smernicu ES a na ňu nadväzujúci judikatúru ESD. Zákonník práce sa však v otázke právnej kvalifikácie pohotovosti na príslušníkov hasičského zboru nevzťahuje. Skutočnosť, že podľa zákona o hasičskom zbere pracovnú pohotovosť hasičov zákonodarca nekvalifikuje ako súčasť ich služobného času, potvrdzujú tiež jeho viaceré ustanovenia, v súvislosti s čím odčítal § 85, § 92, § 86 ods. 2 zákona o hasičskom zbere. Služobná pohotovosť sa tak v zmysle týchto zákonných ustanovení podľa zákona o hasičskom zbere nepovažuje za súčasť týždenného služobného času jeho príslušníkov, keďže bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby a začína až po skončení výkonu štátnej služby v služobnom čase. Nariadená služobná pohotovosť nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Paragraf 122 zákona spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonanie štátnej služby je štátnou službou načas (ods. 2) a § 91 ods. 1 zákona tiež uvádza, že štátnou službou načas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. V tejto súvislosti tiež upozornil na to, že smernica neupravuje prechodnú kategóriu medzi pracovným časom a časom odpočinku ako zákon č. 315/2001 Z.z. vo forme služobnej pohotovosti hasiča na pracovisku. V dôsledku toho bolo požiadavke smernice možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zákon nestanovuje. Po takto definovanom pracovnom čase má hasič právo na odpočinok a to, že pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku je potrebné považovať za súčasť jeho pracovnej doby potvrdzuje aj judikatúra ESD. Žalobca tvrdí, že nakoľko služobná pohotovosť hasiča nie je považovaná za súčasť jeho služobného času spolu s rozvrhnutým týždenným služobným časom, pravidelne prekračuje dovolený limit 48 hodín požadovaný čl. 6 písm. b) smernice. V súvislosti s odkazom na príslušnú judikatúru ESD označil rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-429/09, C-437/05, C-397/01 alebo C-429/09. Vo všetkých prejednávaných prípadoch Súdny dvor Európskej únie považoval pracovnú pohotovosť na pracovisku za súčasť pojmu pracovný čas. Na základe argumentácie žalobcu, ako aj z vybranej judikatúry ES vyplýva, že zákon o hasičskom a záchrannom zbere nesprávne transponoval Smernicu 2003/88/ES, pretože za súčasť pracovnej služobnej doby hasičov zákon nepovažuje ich pracovnú pohotovosť na pracovisku, čo je v rozpore s čl. 2 ods. 1 a 2 Smernice. Na základe toho potom súčet riadnej služobnej doby a služobnej pohotovosti prekračuje požiadavku 48 hodinového priemerného pracovného času, ktorý požaduje čl. 6 písm. b) smernice. Ide teda o porušenie únieového práva, ktoré zakladá žalobcovi uplatnený nárok. K uplatnenej náhrade škody poukázal na to, že v prípade neexistencie ustanovení práva Únie v danej oblasti je na vnútroštátnom práve dotknutého členského štátu, aby pri rešpektovaní zásad rovnocennosti a efektivity určilo, či škoda vzniknutá pracovníkovi, ktorý odpracoval priemerne týždenne pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v čl. 6 písm. b) smernice v dôsledku porušenia právnej normy Únie, mu bude uhradená ujma udelením dostatočného náhradného voľna alebo finančným odškodnením a tiež, aby definovalo pravidlá týkajúce sa spôsobu výšky tejto náhrady. Pokiaľ ide o rozsah náhrady tejto škody, táto má byť primeraná a v tejto súvislosti odkázal tiež na rozsudok ESD vo veci C-46/93, rozsudok ESD C-524/04. Podľa judikatúry ESD týkajúcej sa priamo škôd vznikajúcim hasičom pre nerešpektovanie 48 hodinovej pracovnej doby podľa smernice, treba pod škodou rozumieť škodu, ktorá vznikla žalobcovi v dôsledku straty času odpočinku, na ktorý by mal nárok, ak by bol maximálny týždenný pracovný čas upravený čl. 6 písm. b) smernice rešpektovaný (bod 59 rozsudku ESD vo veci C-429/09. V okolnostiach prípadu žalobcu treba za primeraný odpočinok v zmysle smernice považovať taký, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe zahrňujúcej jeho služobnú pohotovosť na pracovisku. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného únieového týždenného pracovného času sa tiež môže prejavovať v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb, predovšetkým vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie a tiež na ich celkovú fyzickú alebo morálnu integritu. Preambula platnej smernice špecifikuje tiež, že dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov a ohroziť bezpečnosť na pracovisku a tiež, že treba obmedziť trvanie nočnej práce, vrátane nadčasov. Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom, alebo iným osobám a ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie. V dobe, po ktorú je hasič z dôvodu pracovnej pohotovosti nútený stráviť čas na pracovisku nad 48 hodinový týždenný pracovný čas, nemôže voľne disponovať so svojim časom, venovať sa sebe, rodine, oddychovať, regenerovať svoje sily, atď., a teda nemôže využívať tento čas pre seba a reálne napĺňať právo na odpočinok, zotavenie a nutnú regeneráciu. Berúc do úvahy tiež judikatúru ESD možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch.

14. Odvolateľka vo svojej odvolacej replike uviedla, že trvá na podanom odvolaní, ako aj na všetkých dôvodoch uvedených v jej predošlých vyjadreniach. Z dôvodu, že žalobca svoje vyjadrenie k odvolaniu opäť postavil na tých istých argumentoch, žalovaná sa k nim opätovne podrobne vyjadrovať nebude.

15. Odvolanie žalovanej bolo podané výlučne proti výroku I. a III. rozsudku, preto výrok II. o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti, ktorý odvolaním nebol napadnutý, nadobudol právoplatnosť a v odvolacom konaní nebol preskúmaný.

16. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd (§ 34 CSP) prejednal odvolanie žalovanej ako podané včas oprávnenou osobou proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 CSP a contrario v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 a § 380 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolaniu žalovanej nie je možné vyhovieť.

17. Rozsudok je v napadnutom výroku I. vecne správny, preto ho odvolací súd v zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

18. Rozsudok bol verejne vyhlásený na Krajskom súde v Košiciach dňa 14.4.2022 o 9.00 hod. v pojednávacej miestnosti č. dv. 215, II. poschodie, pričom miesto a čas verejného vyhlásenia rozhodnutia boli zverejnené dňa 5.4.2022 na úradnej tabuli Krajského súdu v Košiciach v zmysle ust. § 219 ods. 1,3 CSP.

19. Žalovaná v odvolaní uplatnila odvolacie dôvody podľa ust. § 365 ods. 1 písm. d), f) a h) CSP, t.j. konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (d), súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (f) a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (h).

20. K odvolaciemu dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. d) CSP odvolací súd uvádza, že inou vadou sa rozumie také porušenie procesných predpisov, ktoré mohlo mať vplyv na výrok napadnutého rozhodnutia. Ide predovšetkým o porušenie procesných práv účastníka, ktoré nemožno podradiť pod ust. § 365 ods. 1 písm. a), b), c) CSP, ale ich dôsledok sa mohol (nemusel) prejaviť vo výsledku konania formulovanom vo výroku súdneho rozhodnutia vo veci samej.

21. Odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP je v súdnej praxi vykladaný tak, že musí ísť o také skutkové zistenia, na základe ktorých súd prvej inštancie vec posúdil po právnej stránke a ktoré nemajú v podstatnej časti oporu vo vykonanom dokazovaní. Skutkové zistenia nezodpovedajú vykonaným dôkazom, ak výsledok hodnotenia dôkazov nie je v súlade s ust. § 191 CSP, a to vzhľadom na to, že súd vzal do úvahy len skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo z prednesov strán nevyplývali, ani inak nevyšli počas konania najavo alebo opomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané alebo vyšli počas konania najavo. Nesprávne sú aj také skutkové zistenia, ktoré súd prvej inštancie založil na chybnom hodnotení dôkazov. Typovo ide o situáciu, kde je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplývali z prednesov strán alebo ktoré vyšli najavo inak z hľadiska závažnosti (dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálne vierohodnosti alebo ak výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z ust. § 192, § 193 a § 205 CSP.

22. K odvolaciemu dôvodu v zmysle § 365 ods. 1 písm. h) CSP odvolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením je omyl súdu pri aplikácii práva na správne zistený skutkový stav. O omyl v aplikácii práva ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal použiť alebo ak použil síce správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval na daný prípad.

23. Odvolací súd dospel k záveru, že tieto odvolacie dôvody nie sú naplnené.

24. Žalovaná v odvolaní namietala nedostatok právomoci súdu v prejednávanom spore konať. V tejto súvislosti tvrdila, že aby súd mohol konštatovať dôvodnosť uplatneného nároku, musel by žalobca preukázať, že zákon č. 351/2001 Z.z. prebral Smernicu 2003/88/ES nesprávne. Mala za to, že súd nemá zverenú právomoc riešiť nastolenú otázku, a to ani ako predbežnú. Súd sa týmto nezaoberal vôbec a v tomto smere mala za to, že napadnutý rozsudok vykazuje znaky arbitrárnosti.

25. Otázku právomoci súdu na prejednanie uplatneného nároku je potrebné posudzovať vo vzťahu k predmetu sporu, ktorý je vymedzený uvedením podstatných skutkových okolností, na ktorých sa zakladá nárok žalobcu.

26. Predmetom konania je nárok uplatnený v podobe peňažného plnenia majúceho povahu nemajetkovej ujmy, ktorá mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku porušenia jeho práva na 48 hodinovú týždennú pracovnú dobu podľa Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ako práva garantovaného právom Únie.

27. Predmet sporu sa preto nepochybne týka práva Únie, pričom v tejto súvislosti je potrebné zaoberať sa otázkou vzťahu únieového a vnútroštátneho práva. V zmysle čl. 7 ods. 2 a 5, čl. 144 Ústavy SR a tiež čl. 3 CSP je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Vzťah únieového a vnútroštátneho práva sa tak riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len ESD) vo veci zodpovednosti členských štátov za porušenie práva Únie je založená na zásade pacta sunt servanda vyjadrenej v čl. 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, podľa ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich im zo Zmluvy alebo z činnosti Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy alebo ohroziť reálne účinnosť komunitárneho práva.

28. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry ESD vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu a ide o prípady porušenia práva Únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smerníc, aplikáciu ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku odporujúcu únieovému právu, vydanie súdneho alebo správneho rozhodnutia, ktoré je v rozpore s právom Únie a na prijatie alebo ponechanie v platnosti legislatívy, ktorá je v rozpore s právom Únie.

29. Súd prvej inštancie preto správne k námietke nedostatku právomoci rozhodovania súdu vo veci vznesenej žalovaným poukázal na to, že Slovenská republika v zastúpení Ministerstva vnútra SR predstavuje garanta riadnej transpozície Smernice Európskej únie do slovenského právneho poriadku. Od žalovanej žalobca požaduje náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej porušením únieového práva, pričom neexistuje žiaden iný orgán oprávnený rozhodovať o práve žalobcu na náhradu škody voči štátu pre porušenie práva Únie. Právo domáhať sa zodpovednosti štátu za porušenie práva EÚ na vnútroštátnom súde vyplýva aj z judikatúry ESD (napr. vec sp. zn. C-429/09). Súdu potom v tomto osobitnom konaní prislúcha, aby skúmal naplnenie základných predpokladov objektívnej zodpovednosti štátu; t.j. aby skúmal o.i. porušenie únieového práva, pokiaľ ide o (tvrdenú) nezarátanú pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku počas jej neaktívnej časti do pracovného času a nie, či smernica bola do vnútroštátnej úpravy správne použitá. Naplnením všetkých základných predpokladov zodpovednosti členského štátu za vzniknutú škodu, vzniká poškodenej fyzickej alebo právnickej osobe nárok na náhradu škody, o ktorej rozhoduje vnútroštátny súd. Odvolacia námietka nedostatku právomoci súdu preto nie je dôvodná.

30. Žalovaná ďalej namietala, že nie je v spore pasívne legitimovaná. Tento odvolací dôvod nie je naplnený.

31. Podľa ustálenej judikatúry ESD v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva, patrí vnútroštátnemu právnenému poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky súdnych konaní určených k zaisteniu ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Spoločenstva. Členský štát je povinný poskytnúť náhradu za dôsledky spôsobenej škody v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi zodpovednosť za škodu, pričom podmienky náhrady škody, ako i premlčanie práva na náhradu škody stanovenej vnútroštátnymi predpismi, musia byť v súlade s princípmi ekvivalencie (rovnocennosti) a efektivity.

32. Pokiaľ v prejednávacom prípade pre danú oblasť zodpovednosti štátu neexistuje špecializovaná vnútroštátna právna úprava, namieste je využitie právnej úpravy, ktorá svojim obsahom a účelom je najbližšia v zmysle zásad analógie iuris a analógie legis rešpektujúc princípy únieového práva. Vnútroštátne právo Slovenskej republiky síce pozná osobitný zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý upravuje otázku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, táto je však daná iba v prípade, pokiaľ existuje nezákonné rozhodnutie, či nesprávny úradný postup v príčinnej súvislosti, s

ktorými vznikla tvrdená škoda. Sporná vec sa týka porušenia práva Únie, teda nejde o naplnenie zákonných predpokladov aplikácie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z.

33. Niet ale prekážok, aby pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní o nároku na náhradu škody voči štátu bola Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadá aj Hasičský a záchranný zbor SR, ktorého príslušníkom bol žalobca v rozhodnej dobe. Súčasne Slovenská republika je garantom právnej úpravy vykonanej zákonom č. 315/01 Z.z. V prejednávanom prípade ide o objektívnu zodpovednosť štátu, ktorá tu existuje bez ohľadu na to, ktorý konkrétny verejný orgán sa porušenia práva únie dopustil, resp., ktorý z orgánov by mal mať povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť. Napokon, pasívna legitimácia žalovanej vyplýva z už spomínaného rozsudku Súdneho dvora EÚ sp. zn. C-429/09, z ktorého vyplýva, že zodpovednostným subjektom za prípadné porušenie práva Únie, ktoré vedie k vzniku škody spôsobenej jednotlivcom je štát, v ktorom takéto porušenie práva Únie nastalo, bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade túto povinnosť nahradiť.

34. K tvrdeniu v odvolaní, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je možné považovať za rozporné so Smernicou 2003/88/ES a v tejto súvislosti dôraz na rozdiel medzi pojmi prebratie smernice a aplikácia smernice, tiež k tvrdeniu, že smernica sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, odvolací súd uvádza nasledovné.

35. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, od ktorej povinnosti sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Ide teda o pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia. V článku takto uložená povinnosť členskému štátu v sebe zahŕňa na strane druhej nárok každého pracovníka na to, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, pričom ako už Súdny dvor viackrát rozhodol, členské štáty rozsah pôsobnosti Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES nemôžu jednostranne určiť tak, že uplatnenie tohto nároku každého pracovníka by viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzili.

36. Čl. 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na Čl. 2 Smernice 89/391/EHS. Spomínaná smernica podáva pritom výklad rozsahu svojej pôsobnosti nielen v pozitívnom slova zmysle, ale tiež v negatívnom slova zmysle, keď stanovuje výnimky rozsahu svojej pôsobnosti. Smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Z cieľa predmetnej smernice, ktorý je zameraný na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci a tiež z jeho znenia Čl. 2 ods. 1 a Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku (zakotvujúceho výnimku rozsahu pôsobnosti smernice) vyplýva, že rozsah pôsobnosti tejto smernice je nutné chápať širšie a súčasne výnimku z pôsobnosti je potrebné vykladať zužujúco. Navyše Čl. 2 ods. 2 prvý pododsek smernice nevylučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité ostatné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedené je potrebné vykladať spôsobom, že rozsah pôsobnosti smernice sa obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, ktoré dovoľuje smernice členským štátom chrániť. Upravená výnimka rozsahu pôsobnosti smernice má za úlohu zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku v prípade, že nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu, napríklad katastrofa, pre zásahové a záchranné tímy. Uvedené sa jasne odlišuje od štandardnej, základnej, obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Záchranného a hasičského zboru. Aj keď nemožno pochybovať o tom, že by služba žalobcu popri plnení úloh pri zdoľávaní požiarov zahrňovala (nezahrňovala) tiež úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať, vrátane pracovného času jej personálu, v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Služba žalobcu sa teda nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, preto sa na ňu nevzťahuje vylúčenie

pôsobnosti, ktoré vyplýva z Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS, naopak na službu žalobcu sa predmetná smernica použije v plnom rozsahu.

37. Uvedený názor je podporený tiež závermi uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg, podľa ktorých Čl. 2 Smernice 89/391/EHS a Čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/ES sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, akou je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže Čl. 6 bod 2 Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný čas, vzťahujúcej sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek. Súdny dvor aj v tomto uznesení dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky uvedenej v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, tiež verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností, napr. v prípade katastrofy, pre ktoré je charakteristická najmä skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť alebo zdravie, a ktoré, vzhľadom na ich povahu, nie je možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného času zásahových a bezpečnostných zložiek.

38. Kritérium, ktoré používa zákonodarca Spoločenstva na určenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS sa nezakladá na príslušnosti pracovníkov k takým rozličným odvetviám činnosti, ktoré sú uvedené v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku tejto smernice, akými sú vo všeobecnosti ozbrojené sily, polícia, civilná ochrana, ale vyplýva výlučne z osobitej povahy určitých osobitných úloh vykonávaných zamestnancami v týchto odvetviach, čo odôvodňuje výnimku z pravidiel stanovených v uvedenej smernici, a to z dôvodu absolútnej nevyhnutnosti zabezpečenia účinnej ochrany spoločnosti. Vzhľadom na to, že uvedené činnosti sa v ozbrojených silách a záchranných službách vykonávajú za zvyčajných okolností, patria do pôsobnosti Smernice 89/391/EHS.

39. Nie je preto dôvodná ani odvolacia námietka žalovanej o tom, že služobná činnosť žalobcu nepatrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

40. K otázke (ne)súladu smernice s komunitárnym právom odvolací súd uvádza nasledovné.

41. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbore č. 315/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len hasičský zákon) vo svojich ustanoveniach upravuje o.i. podmienky výkonu štátnej služby, do ktorých spadajú kategórie: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť v štátnej službe príslušníkov a dovolenka.

42. Podľa § 85 ods. 1, ods. 2 hasičského zákona (1) Služobný čas príslušníka je časový úsek, v ktorom príslušník vykonáva štátnu službu a je k dispozícii služobnému úradu. (2) Služobný čas príslušníka je 40 hodín týždenne. Skrátenie týždenného služobného času príslušníka možno dohodnúť v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa.

43. Podľa § 86 ods. 1, ods. 2 hasičského zákona (1) Služobný čas príslušníkov môže byť rozvrhnutý nerovnomerne. Nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas príslušníkov je rozvrhnutý na obdobie šiestich mesiacov. (2) Pri nerovnomernom rozvrhnutí nesmie byť dĺžka služobného času v jednotlivých služobných dňoch vyššia ako 18 hodín. Celková dĺžka vykonávania štátnej služby a na ňu bezprostredne nadväzujúcej určenej služobnej pohotovosti v mieste vykonávania štátnej služby je najviac 24 hodín v služobnom dni.

44. Podľa § 91 ods. 1, ods. 3 hasičského zákona (1) Štátnou službou nadčas je štátna služba vykonávaná nad rámec určeného služobného času. (3) V kalendárnom roku možno príslušníkovi prikázať štátnu službu nadčas v rozsahu najviac 300 hodín.

45. Podľa § 92 ods. 1 hasičského zákona, služobný úrad určuje príslušníkovi služobnú pohotovosť v štátnej službe v mieste vykonávania štátnej služby, ktorá bezprostredne nadväzuje na vykonávanie štátnej služby podľa § 86 ods. 2 v rámci rozvrhnutia služobného času.

46. V Prílohe č. 4 bod 6 citovaného zákona sa uvádza, že do jeho znenia bola pridaná Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo dňa 04.11.2002 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času.

47. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas. Z citovaného zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času.

48. Z uvedeného potom možno konštatovať, že vnútroštátna právna úprava v zmysle zákona č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbere umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES.

49. Povinnosťou členských štátov je nielen dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ale aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, ktorá povinnosť sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov.

50. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem pracovný čas uvedený v Smernici 2003/88/ES je autonómny pojem práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 tejto smernice vymedzuje pracovný čas ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti“ a čas odpočinku ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie, podľa ktorých by umožnil určité rozlišovanie pracovného času a času odpočinku.

51. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak predovšetkým zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov pracovný čas a čas odpočinku. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu pracovný čas, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu pracovný čas. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva.

52. Súd prvej inštancie správne dôvodil, že žalobca ktorý je príslušníkom Hasičského a záchranného zboru SR, preukazoval v konaní, že pracuje nad limit stanovený a povolený právom Únie, pretože do fondu pracovného času sa mu nezapočítava čas pracovnej pohotovosti, čím sa zasahuje do jeho osobnostných práv. Uvedenému záveru predchádza jeho zhodnotenie, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva nie je výkonom štátnej služby, nakoľko odráža len stav pripravenosti pracovníka na eventuálne vykonanie štátnej služby v prípade, že k nej bude povolaný. Ustanovenie § 122 zákona č. 315/2001 Z.z. upresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonávanie štátnej služby je štátnou službou nadčas (ods. 2) a § 91 ods. 1 zákona tiež uvádza, že štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. Existujúca právna kvalifikácia služobnej pohotovosti sa premieta aj do spôsobu jej finančného odmeňovania, ktorý nemá povahu služobného platu. Ustanovenie § 103 Zákona o hasičskom zbere výslovne uvádza, že zatiaľ čo služobný plat tvoria zložky služobného príjmu uvedené v jeho odseku 1 (vrátane tarifného platu a jeho príplatkov), za výkon služobnej pohotovosti patrí hasičovi peňažná náhrada v štátnej službe (ods. 5 ustanovenia § 103 v spojení s ustanovením § 122 ods. 1 zákona č. 315/2001 Z. z.). Podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody v danom prípade sú dané v zmysle judikatúry Európskeho súdneho dvora (rozsudok sp. zn. C - 429/09), podľa ktorého poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky a to 1. že cieľom porušenej

právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom, ktorých naplnením sa súd zaoberal, pričom súdu súčasne nemožno vytýkať, že by predpoklady tejto zodpovednosti posúdil nesprávnym spôsobom.

53. Vo vzťahu k naplneniu prvej podmienky je možné konštatovať, že táto je v prejednávanom prípade splnená, pretože Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré súčasne nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré na strane druhej priznáva jednotlivcom právo, ktorého sa môžu dovolávať priamo pred vnútroštátnymi súdmi.

54. Podmienka dostatočne závažného porušenia práva Únie zahŕňa v sebe zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, v ktorej súvislosti má byť zohľadnený predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdneho dvora v danej oblasti.

55. Pokiaľ žalobca odpracoval v rozhodnom období nad povolený limit práva EÚ 1848,3 hodín (roky 2014 až február 2017) služobnej pohotovosti nezapočítaných do fondu pracovného času, ako vyplýva z bodu 42. napadnutého rozsudku, uvedené je v zjavnom rozpore s právom Únie určujúcim týždenný limit služobnej povinnosti, preto nemožno mať pochybnosti o dostatočne závažnom porušení práva Únie.

56. V tejto súvislosti možno poukázať tiež na rozsudok Súdneho dvora z 3. októbra 2000 C-303/98, tiež uznesenie z 3. júla 2001 C-241/99 a rozsudok z 9. septembra 2003 C-151/02, z ktorých vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave ustanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobie pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekročiť maximálnu týždennú hranicu upravenú v Čl. 6 písm. b) tejto smernice. Okrem toho Súdny dvor v rozsudku C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdoby pracovnej pohotovosti, ktorú odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdny dvor navyše zastával názor, že táto otázka súvisiaca s pojmom pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES neoponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na už spomenutú judikatúru uznesenie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby - okrem prípadu výnimočných okolností - patria do rozsahu pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, tak, že Čl. 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48 hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

57. Vo vzťahu k splneniu podmienky existencie škody odvolací súd uvádza, že z európskej judikatúry vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež, aby definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady.

58. Žalovaná sa neopodstatnene v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránila tým, že žalobca nepreukázal, že vyvinul akúkoľvek snahu na to, aby škode, resp. ujme predišiel. Odvolací súd vychádza jednak z priameho nároku každej dotknutej osoby domáhať sa voči členskému štátu náhrady škody a jednak z povinnosti každého členského štátu zabezpečiť dodržiavanie práva Únie. Uvedené namietanie by v praxi znamenalo prenášanie aktivity na jednotlivca, ktorému bola v dôsledku porušenia povinnosti členského štátu spôsobená škoda. Aj z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Aj vzhľadom na postavenie žalobcu ako slabšej strany vo vzťahu ku svojmu služobnému úradu, by podľa odvolacieho súdu takáto aktivita navyše bola zrejme kontraproduktívnou.

59. Žalovaná sa ďalej v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránila tým, že súd sa nezaoberal posúdením, či žalobca preukázal, či v rozhodnom období skutočne pracoval nad tvrdený limit 48 hodinového týždenného pracovného času, keď bolo potrebné zohľadniť aj nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov.

60. Odvolací súd nemohol prihliadnuť ani na túto odvoláciu námietku. Ako totiž vyplýva z bodu 42. napadnutého rozsudku, súd konštatoval skutkový stav, ktorý mal zistený zo žalobcom predložených listín, že za rok 2014 odpracoval nad povolený limit práva EÚ 583,5 hodín služobnej pohotovosti nezapočítaných do fondu pracovného času, v roku 2015 odpracoval 507,09 hodín nad limit, v roku 2016 odpracoval 645,71 hodín nad limit a za mesiace január a február 2017 odpracoval 112 hodín nad limit, čo spolu činí 1 848,3 hodín. Odvolací súd je skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie viazaný okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 CSP). Odvolateľke sa predmetnou odvolacou námietkou nepodarilo spochybníť súdom zistený skutkový stav, navyše za situácie, ak pred súdom prvej inštancie neprodukovala v kontexte uvedeného žiadnu obranu. Navyše jej námietka o potrebe zohľadnenia nerovnomerného rozvrhnutia služobného času u hasičov v období 6 mesiacov predstavuje neprípustnú novotu v odvolacom konaní, pretože žalovaná sa uvedenou okolnosťou v konaní doposiaľ nebránila, hoci sa jedná o skutočnosť, ktorú mohla tvrdiť už v konaní pred súdom prvej inštancie (§ 366 a contrario CSP v spojení s § 154 CSP).

61. V súvislosti s uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy súd správne tento nárok posúdil podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

62. Podľa § 11 OZ, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

63. Predmetom ochrany podľa § 11 OZ sú osobné práva každej fyzickej osoby, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na ochranu zdravia, ktoré má svoj základ v čl. 40 v Ústavy Slovenskej republiky. V pracovnoprávnej oblasti je právo na ochranu zdravia zabezpečované predovšetkým zavádzaním opatrení na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, do ktorých spadá tiež úprava pracovných podmienok a tiež organizácia pracovného času a odpočinku. V zmysle čl. 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, má každý právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

64. Žaloba od začiatku svoj nárok spájal s porušením nároku na odpočinok, a preto súd prvej inštancie správne posudzoval tento nárok ako nemajetkovú ujmu, ktorá mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku toho, že nad čas povolený právom Únie musel byť žalobca nepretržite dostupný a pripravený okamžite v prípade potreby plniť svoje povinnosti.

65. Normotvorca Smernice rady 89/391/EHS a tiež Smernice rady 2003/88/ES vychádzal z faktu, že z dôvodu vysokého výskytu pracovných úrazov a chorôb z povolania sa musia bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, pričom tento cieľ by sa nemal podriaďovať ekonomickým úvahám. Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t. j. dňoch, hodinách, resp. ich častiach. Pracovníkom Spoločenstva sa musí poskytnúť minimálne denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času. Primeraný odpočinok znamená, že pracovníci majú pravidelný čas odpočinku, trvanie ktorého je vyjadrené v jednotkách času a ktorý je dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom alebo iným osobám, a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie.

66. Za skutkových okolností prejednávaneho prípadu, na strane žalobcu došlo k porušeniu jeho základného osobnostného práva - práva na ochranu zdravia spočívajúceho predovšetkým v porušení práva na primeranú dobu odpočinku.

67. Podľa § 13 OZ (1) Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo

dané primerané zadostučinenie. (2) Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadostučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

68. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že občianskoprávne prostriedky ochrany osobností sú uvedené iba príkladmo, z čoho súčasne vyplýva, že právna úprava nevyklučuje, aby poškodená fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Pokiaľ ide o uplatnenie peňažnej satisfakcie, táto prichádza do úvahy vždy, pokiaľ by sa nepeňažná satisfakcia (podľa ods. 1) nejavila ako postačujúca.

69. Pokiaľ vychádzame z povahy porušeného práva a z okolností, za ktorých k porušeniu došlo, žalovaná ako členský štát Únie neprijala opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijala vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zák. č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ktorá umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, preto je v posudzovanej veci možné konštatovať, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu a tiež žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie sú namieste, vzhľadom na zodpovednostný subjekt, ktorým je štát. Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou súdna prax rozumie predovšetkým ospravedlnenie, resp. odvolanie difamujúcich výrokov a podobne. Všetky spomínané občianskoprávne prostriedky ochrany osobností, ktoré odvolací súd vylúčil ako možné prostriedky, predstavujú prípad, kedy súdna prax nevyklučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť z titulu uplatneného nároku požadované finančné zadostučinenie. Podľa názoru odvolacieho súdu už samotná existencia zásahu do konštatovaných osobnostných práv žalobcu a jeho trvanie odôvodňujú požadovanie nemajetkovej ujmy v peniazoch ako účinný prostriedok ochrany osobnostných práv. Nedôvodná v tejto súvislosti je tiež odvolacia námietka, podľa ktorej sa súd nevysporiadal a nezdôvodnil, na základe akých dôkazov mal za preukázané, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby. K tomu odvolací súd upriamuje pozornosť na to, že dikcia zákona pre priznanie nemajetkovej ujmy požaduje splnenie podmienky, podľa ktorej bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, iba príkladmo, čo vyjadruje slovami „najmä preto, že“.

70. Zákonodarcia nepodáva definíciu nemajetkovej ujmy a jej určenie čo do výšky je závislé na úvahe súdu. Nemajetková ujma sa prejavuje v ťažko definovateľnej sfére vnímania ťažkostí, nepohodlia, stresu a iných nežiaducich účinkov spojených so zásahom do základných ľudských hodnôt. Aj keď nemajetková ujma je škoda morálna, ideálna, imateriálna, prináleží za ňu poškodenému peňažná (materiálna) satisfakcia.

71. Pri rozhodovaní súdu o výške nemajetkovej ujmy v rámci voľnej úvahy, východiskom bude jej primeranosť; náhrada by mala byť taká vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovacie, nielen symbolickú, na druhej strane však nemôže byť táto náhrada ani neprimerane vysoká.

72. Súd k uplatnenej výške náhrady nemajetkovej ujmy správne konštatoval, že pre stanovenie výšky uplatnenej náhrady nie sú smerodajné výpočty vychádzajúce z výšky mzdy, resp. doplatku peňažnej náhrady, na základe čoho z nich súd pri stanovení tejto náhrady nevychádzal.

73. Odvolací súd zhodne ako súd prvej inštancie poukazuje na to, že nemajetková ujma je ujma, ktorá sa premieňa do psychickej sféry fyzickej osoby, a do jej postavenia v spoločnosti. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určovaná základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnuť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

74. V kontexte uvedeného bolo potom relevantným pre stanovenie konkrétnej výšky náhrady zo strany súdu poukázať na to, že žalobca vykonáva náročnú prácu a to nad čas povolený právom Únie. Službu

vykonáva na pracovisku, kde musí byť fyzicky prítomný aby bol nepretržite dostupný a pripravený okamžite v prípade potreby plniť svoje povinnosti. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny, ktoré sú zvyčajne založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu v akom by chcel, nemôže zo svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na ochranu zdravia a v súvislosti s tým právo na primeraný odpočinok a zotavenie. Uvedené právo je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované a to napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Práca žalobcu ako hasiča je nepochybne nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám.

75. Okrem toho súd pri stanovení výšky náhrady správne prihliadol tiež na rozhodovaciu prax identického odvolacieho súdu v obdobných súdnych sporoch, ktorých spisové značky tiež vymenoval.

76. Zhodnotením predovšetkým závažnosti vznikutej ujmy a okolnosťami, za ktorých k porušeniu práva došlo, potom žalobcom uplatnená nemajetková ujma v súdom priznanej výške 2.000 eur je primeranou výškou nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla, pretože spĺňa odškodňovaciu úlohu, súčasne nie je sumou neprimerane vysokou.

77. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok v jeho napadnutom výroku I. ako vecne správny v zmysle ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

78. Odvolateľka podala odvolanie tiež proti výroku o trovách konania namietajúc, že súd o nich rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia (t.j. uplatnila odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h/ CSP), majúc za to, že aplikovaním zásady úspechu v konaní, úspech žalobcu predstavuje 48,5 % k jeho neúspechu 51, 5 % (žalobca sa domáhal náhrady vo výške 4.120,85 eur, z čoho mu súd priznal 2.000 eur), čo odôvodňovalo nepriznať trovy konania žiadnej zo strán sporu.

79. Ako vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozsudku, súd napriek tomu, že žalobu čiastočne zamietol, považoval za nevyhnutné konštatovať plný úspech žalobcu v konaní, pretože stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu.

80. Odvolací súd s týmto záverom súdu súhlasí.

81. Je potrebné podotknúť, že odvolateľka v podanom odvolaní nesprávne právne posúdenie súdu pri rozhodnutí o trovách konania nevzhladla v tej skutočnosti, že súd považoval žalobcu za plne úspešného v konaní a ani v tej skutočnosti, že stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu. Napriek tomu, že súd žalobu čiastočne zamietol, práve uvedené bolo zásadným pre súd pri rozhodovaní o trovách konania, o ktorých v konečnom dôsledku rozhodol podľa zásady úspechu v konaní.

82. Niet pochýb o tom, že Civilný sporový poriadok, na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nemá výslovné ustanovenie, ktorým by uvažovalo o priznaní plnej náhrady trov konania napriek iba čiastočnému úspechu jednej zo strán sporu z dôvodu, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (porovnaj § 142 ods. 3 OSP). Napriek tomu ale naďalej je tu skupina súdnych sporov sporového charakteru, z povahy ktorých vyplýva, že konkrétna výška plnenia závisela od úvahy súdu. Medzi takéto konanie patrí tiež konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, ako je tomu v prejednávanom prípade. Preto niet žiadneho rozumného dôvodu aplikujúc princíp spravodlivého súdneho konania, neprihliadnuť na to, že výška plnenia (náhrada nemajetkovej ujmy) bola závislá od úvahy súdu, a teda ide o prípad odôvodňujúci osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkami na rozhodovanie o trovách konania, čo v konečnom dôsledku korešponduje so samotným zámerom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorým nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 OSP (pozri Nález Ústavného súdu SR zo dňa 4.2.2021 sp. zn. III. ÚS 475/2018).

83. Odvolací súd preto rozhodnutie súdu aj v jeho III. výroku ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

84. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

85. Žalovaná bola v odvolacom konaní neúspešná, nemá preto nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V odvolacom konaní úspešnému žalobcovi preto odvolací súd priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozhodnutia v zmysle ust. § 262 ods. 2 CSP.

86. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).